

1- Introducció

2- Continguts:

- Ampliació i respecte dels Drets Humans
- L'educació: la clau per a un desenvolupament integral
- Diversitat Cultural en un món global
- Reforma dels organismes internacionals i integració de la societat civil
- La immigració com a repte del desenvolupament global
- Aplicació efectiva de la igualtat de gènere
- Reforma del model de cooperació internacional de salut
- La ciutat com a escenari de la globalització
- Llibertat d'expressió: la clau per a la defensa de les llibertats i els Drets Humans
- El diàleg interreligiós: instrument per a la pau
- Europa com a alternativa multilateral
- El coneixement com a factor determinant per al desenvolupament
- La creixent exigència de responsabilitat social a les empreses
- Necessitat d'un nou model energètic i de gestió de l'aigua
- La construcció de la pau: un procés constant

1- Introducció

Els Diàlegs del Fòrum són la pedra angular per incitar a la reflexió, i per constituir-se en una plataforma de trobada de la societat civil internacional, on s'han donat cita des d'estadistes, acadèmics i representants de la societat civil, procedents de tot el món, fins a estudiants, activistes, militants de les diverses organitzacions i ciutadans i ciutadanes en general.

Una cita per dialogar de forma oberta i interactiva sobre les grans qüestions que afecten el món d'avui. D'aquesta manera, el Fòrum ha fet possible que agents i punts de vista diferents es trobin per a entendre's mútuament, construir espais comuns i definir aquelles estratègies que hauran d'integrar-se a les agendes nacionals i internacionals.

La capacitat de convocatòria i repercussió de les diverses trobades confirma que ara, a principis del segle XXI, subsisteix la necessitat de construir plataformes de diàleg. La voluntat, moltes vegades expressada, de construir un espai que d'alguna manera integri conjuntament les veus dels Fòrums de Davos i Porto Alegre, ha tingut una bona acollida per part dels participants d'ambdós fòrums.

Els Diàlegs han constatat d'un conjunt de quaranta-nou Diàlegs i quatre Seminaris de caràcter internacional, en total cinquanta-tres, que han tingut lloc en sengles espais emblemàtics del Recinte: l'Edifici Fòrum i el Centre Internacional de Convencions de Barcelona (CCIB).

Dintre de la cultura del saber escoltar i qüestionar el que és obvi, als Diàlegs s'han escoltat diverses veus, s'han obert noves perspectives, i s'han replantejat i valorat altres posicions i conviccions. Tot això, en un entorn intergeneracional, centrat a aprendre a dialogar sense l'obligació d'haver d'obtenir a curt termini un acord o un compromís forçat.

Un dels objectius primordials va ser aconseguir la implicació del major nombre possible d'institucions i persones. Es van endegar diverses fórmules per aconseguir una opció de participació que estigués a l'abast del màxim nombre d'entitats i de ciutadans i ciutadanes. Fins a seixanta-sis entitats, tant locals com nacionals i internacionals, han format part de les Secretaries Tècniques en qualitat de coorganitzadors dels Diàlegs. A més d'aquesta participació en qualitat de coorganitzadors, el nombre d'entitats que han col·laborat als Diàlegs se situa entorn del miler, ja sigui formant part del Comitè de Programa, o bé participant en les Files 0, Exposicions, etc.

La voluntat de l'organització per fer accessibles els Diàlegs al màxim nombre de persones s'ha traduït en les diverses opcions que s'han programat per seguir-los. A més de presencialment, per mitjà de la inscripció i pagament com a participant, es va habilitar el mecanisme d'inscripció a les Files N, donant la possibilitat d'assistir gratuïtament a les gairebé mil entitats que han col·laborat amb el Fòrum. També es va brindar als visitants del Recinte la possibilitat d'accedir als Diàlegs de forma gratuïta.

Per facilitar el seguiment del Fòrum a distància, es va engegar el Canal Diàlegs amb vuit hores de retransmissió i, gràcies a l'acord signat amb ATEI (Associació de Televisió Educativa Iberoamericana), es va aconseguir que més de dues-centes universitats llatinoamericanes oferissin imatges en directe o diferit dels Diàlegs diàriament a través del senyal permanent. La sala del Recinte, deu biblioteques de Barcelona i alguns municipis catalans, van habilitar sales per seguir en directe els Diàlegs a través de la televisió, en un servei gratuït i obert a tots els públics.

L'eficàcia de la xarxa s'ha aprofitat en la seva versió Internet I, amb vuit hores diàries de retransmissió. De fet, el seguiment dels Diàlegs s'ha obert literalment a tot el món. Així mateix, s'ha habilitat la Fila 0 a Internet que ha recollit i transmès a la taula de debat les preguntes dels internautes aprofitant, a més, la potència d'Internet II per donar accés a unes dues mil universitats i entitats de tot el món.

Amb l'objectiu d'aconseguir la interacció dels Diàlegs amb el públic general, es va habilitar al Recinte un espai amb una activitat diària, titulada Les 141 Preguntes, en què a partir d'una pregunta inicial, determinats ponents i participants en les sessions dialogaven directament amb el públic.

2- Continguts

Els Diàlegs han suposat un seguit de trobades entre persones de disciplines i procedències molt diverses, en què s'han debatut i analitzat les principals qüestions que afecten el món d'avui. Al llarg d'aquests, s'han produït importants contribucions i el Fòrum ha actuat de catalitzador o impulsor de distintes iniciatives i propostes de la societat civil.

Els Diàlegs del Fòrum han confirmat l'existència d'un ampli acord entre els actors sobre quins són els temes centrals que afecten l'agenda del segle XXI. Una lectura de les principals aportacions demostra que la majoria de les temàtiques exposades, igual que les aportacions dels participants, apunten a una direcció coincident: les solucions existeixen, el problema radica en com implementar-les.

A continuació, de manera breu, s'han seleccionat algunes de les contribucions que han realitzat els distints participants als Diàlegs del Fòrum, per visualitzar els que, ara per ara, segueixen sent els reptes i problemàtiques que es plantegen al món a principis del segle XXI.

- **Ampliació i respecte dels Drets Humans**

Més de mig segle després de la creació de la Declaració Universal dels Drets Humans, la immensa majoria de les veus presents al Fòrum han denunciat que la seva implementació real continua sent un tema no resolt i inajornable per millorar les condicions de vida de la majoria dels habitants del planeta. D'una banda, el nou context global i els importants canvis esdevinguts en el món des de 1948 exigeixen una relectura de la Declaració per anar incorporant els denominats drets emergents, com ara els drets socials, econòmics i culturals, alguns dels quals inclouen a més noves reclamacions com el reconeixement del dret d'accés universal a l'aigua. D'altra banda, moltes veus apunten a la doble moral existent en molts dels països promotors dels Drets Humans, els quals, mentre a casa seva parlen de tolerància zero, donen suport i defensen règims on aquests drets no estan presents. Existeix un consens respecte al fet que bona part del problema és la falta de voluntat política i d'instruments d'implementació. En aquest sentit, i d'acord amb el que es va exposar al Diàleg Justícia Internacional, garantir l'aplicació efectiva dels actuals Drets Humans requereix, entre altres coses, l'impuls i legitimació de mecanismes de justícia internacional.

- **L'educació: la clau per a un desenvolupament integral**

L'educació segueix sent, per a la immensa majoria dels actors presents al Fòrum, la principal eina per al desenvolupament individual i col·lectiu. L'educació és l'instrument clau que promou la igualtat, possibilita un millor coneixement i respecte de l'Altre i garanteix la comprensió i implicació en valors com la democràcia, la defensa del medi ambient, la pau i la justícia. A més de continuar en la seva universalització, l'educació ha d'adaptar-se activament per incorporar les noves realitats socials, culturals i científiques d'un entorn cada cop més interdisciplinar que, a més de canviar acceleradament, està dominat per la tecnologia i els mitjans de comunicació. Moltes veus han assenyalat que la consolidació d'una societat basada en la informació i el coneixement

requereix un esforç addicional de formació contínua, que fa necessària la revisió dels paràmetres d'una formació anacrònica, estàtica, «per a tota la vida». A més, la incorporació progressiva de la dona al treball, els canvis en l'estructura familiar o la qüestió del laïcisme i del multiculturalisme plantegen múltiples preguntes sobre l'educació que és urgent respondre en els pròxims anys.

- **Diversitat Cultural en un món global**

La Diversitat Cultural és un patrimoni de la humanitat, que requereix ser valorat i protegit a través d'una Convenció Mundial en què ja treballen diversos gestors convocats per la UNESCO per al 2005. Els Diàlegs del Fòrum han aprofundit en els temes que formaran part d'aquesta Convenció. Per Barcelona han passat les principals personalitats que determinen la redacció del citat document. Com es va assenyalar en diversos blocs (Diversitat Cultural i Mitjans de comunicació, Globalització i Desenvolupament o El Paper de l'Educació en la Cultura i el Desenvolupament), el respecte de l'altre, el reconeixement de la multiplicitat d'identitats i la riquesa de la diversitat lingüística són aspectes fonamentals per gestionar la relació local-global. A més, es constata que davant la pressió homogeneïtzadora de la globalització, les identitats particulars rebroten amb força. En aquest context, el paper de la cultura en el desenvolupament, amb la incorporació d'indicadors a l'Índex de Desenvolupament Humà, la discussió sobre els Drets Culturals, o l'aprovació d'una Agenda 21 de la Cultura per a les ciutats, són part de les notables aportacions dels Diàlegs del Fòrum a l'agenda internacional.

- **Reforma dels organismes internacionals i integració de la societat civil**

En el context de la globalització, gran part dels ponents que han intervingut al Fòrum assenyalen la necessitat de reformar i actualitzar els organismes internacionals heretats del segle XX, per dotar-los de noves eines que els permetin respondre als desafiaments i problemàtiques del nou escenari mundial. Això, que s'ha convertit en un tòpic habitual en els darrers anys, s'ha posat una vegada més de manifest durant el Fòrum de Barcelona, on diverses veus han insistit en la urgència d'emprendre aquesta reforma. Els Diàlegs han confirmat que la societat civil organitzada adquireix cada dia més protagonisme

en la defensa dels valors universals, fet que demostra que ja s'ha transformat en interlocutor imprescindible davant les administracions públiques, les quals l'han de reconèixer com un agent destacat de l'escenari actual, pel fet que sovint actua com a contrapès dels poders transnacionals emergents.

- **La immigració com a repte del desenvolupament global**

Les immigracions constitueixen un dels rostres més visibles de la globalització i de les tensions econòmiques i socials que hi coexisteixen. És un fenomen global que, com a tal, s'ha de gestionar en l'àmbit mundial, basant-se en els principis de defensa dels Drets Humans, i s'ha d'afrontar no com un problema, sinó com un procés inherent a la història de la humanitat. Com es va veure al Diàleg Moviments Humans i Immigració, aquesta qüestió té a més una dimensió local, en la seva manifestació, i personal, en les seves conseqüències. Per tant, també ha de ser doblement gestionada. El reconeixement del seu paper destacat, com a motor de desenvolupament i factor de reequilibri social, implica el desafiament de reinventar les polítiques dels països receptors, les quals no s'han de reduir a un mer control policial o de fronteres, sinó que han d'insuflar en les seves activitats una veritable política d'integració i cohesió social. El diàleg amb els països emissors resulta també imprescindible per transformar el fenomen de la immigració en un factor de desenvolupament local i regional, de manera que també comporti efectes avantatjosos per al lloc d'origen.

- **Aplicació efectiva de la igualtat de gènere**

Tot i que en el transcurs de les últimes dècades s'han produït avenços en la denúncia de les injustícies i l'aplicació dels drets de les dones, la persistència en molts llocs de la discriminació i l'asimetria obliga a mantenir-nos vigilants, a continuar lluitant per la igualtat i a repensar unes relacions de gènere que assegurin la participació plena de la dona en la vida pública. Com va reivindicar el diàleg Viure i Conviure. Fòrum Mundial de les Dones, resulta necessari aprofundir en la definició i implementació de polítiques que fomentin la igualtat dels drets i oportunitats entre ambdós gèneres.

- **Reforma del model de cooperació internacional de salut**

Encara que en les últimes dècades s'han produït considerables avenços en els indicadors de salut a nivell global, aquestes millores han afavorit preferentment els segments més rics de la població i no sempre han estat un factor de desenvolupament local. Tal com es va posar de manifest al diàleg Salut i Desenvolupament: els reptes del segle XXI, es requereix un canvi profund en el model de cooperació internacional imperant vers els països en desenvolupament; cal reemplaçar-lo per un en què siguin els propis països beneficiaris els qui defineixin les seves polítiques sanitàries. A més, també cal disposar de sòlids sistemes de salut pública que posseeixin els recursos necessaris i que responguin a les necessitats i particularitats de cada país. Això és extensible a altres àrees de la política de cooperació al desenvolupament, com són educació i cultura.

- **La ciutat com a escenari de la globalització**

La ciutat, lloc de residència de la majoria de la població mundial, és l'escenari on alguns dels efectes més negatius de la globalització es posen de manifest: exclusió, desigualtat, migracions, precarietat, conflicte, etc. Però, alhora, és l'espai on es defineixen les oportunitats de futur i de progrés. Per afrontar aquests reptes, cal reconèixer el paper fonamental que les ciutats poden jugar en el desenvolupament d'un món més just, dotant-les de la rellevància que precisen en termes d'autogovern, recursos, poder i veu internacional. La ciutat és espai d'acció col·lectiva i d'innovació social, on la manifestació del conflicte, les diferències, les proximitats i la cooperació amb l'altre constitueixen la dimensió més pròxima de l'exercici dels valors de la convivència i la democràcia.

- **Llibertat d'expressió: la clau per a la defensa de les llibertats i els Drets Humans**

Els mitjans de comunicació viuen un procés de concentració i globalització. Aquest fet pot facilitar que un nombre superior de persones en més llocs del món estiguin més i millor informades. No obstant això, com es va assenyalar al bloc de Diàlegs Diversitat cultural i mitjans de comunicació també pot suposar una amenaça a la pluralitat, diversitat i veracitat dels missatges. La reivindicació de la independència i responsabilitat dels mitjans de comunicació ha de ser una prioritat fonamental, ja que aquestes són condicions

indispensables per a la defensa de la llibertat i els Drets Humans. La regulació del sector audiovisual ha de contribuir també a aquest propòsit, assegurant la pluralitat i l'accés a la Diversitat Cultural.

- **El diàleg interreligiós: instrument per a la pau**

Les religions i l'espiritualitat poden arribar a ser punts de trobada i enteniment entre les persones, i no necessàriament un element que divideixi i generi conflicte. Els participants del Parlament de les Religions van evidenciar que resulta fonamental el coneixement i el respecte de l'altre, a fi d'evitar els estereotips sobre les diferents creences. El diàleg interreligiós pot ser l'instrument més útil i eficaç per a evitar la «demonització» o les derivacions fonamentalistes.

- **Europa com a alternativa multilateral**

El context actual està marcat per polítiques internacionals unilaterals imposades per la força i de vegades situades al marge dels organismes internacionals. Enfront de la lògica uniteralista, els Premis Carlemany, reunits al Fòrum, van afirmar que Europa representa un model alternatiu basat en el multilateralisme, que aposta pel diàleg com a via de resolució de conflictes i per un model de relacions internacionals l'objectiu de les quals sigui un desenvolupament humà més just i equilibrat.

- **El coneixement com a factor determinant per al desenvolupament**

La Societat de la Informació ha situat el coneixement com un factor determinant del desenvolupament dels individus, de les organitzacions i dels països. En aquest context les noves tecnologies de la informació i comunicació ocupen un paper fonamental pel fet que apropen el coneixement a les persones. No obstant això, aquestes tecnologies també poden suposar un risc superior d'estratificació i segregació social, que pot veure's incrementat per la denominada fractura digital. És per això que resulta fonamental garantir un accés generalitzat i equitatiu a aquestes tecnologies i a l'educació interdisciplinària necessària per aconseguir el desenvolupament de totes les seves potencialitats.

- **La creixent exigència de responsabilitat social a les empreses**

El nou escenari global ha provocat que la societat civil modifiqui la seva percepció respecte a les responsabilitats que són competència dels estats. El Diàleg El Paper de l'Empresa del Segle XXI va concloure que aspectes com la deterioració del medi ambient, els drets laborals o el Comerç Just, entre d'altres, són qüestions que per a l'opinió pública no només són responsabilitat dels estats, sinó també de les grans corporacions i empreses. D'una banda, els consumidors comencen a mostrar una actitud crítica, prestant cada cop més atenció a les característiques de les corporacions que estan darrere de productes i serveis. De l'altra, les empreses han comprès la necessitat d'involucrar-se en les grans problemàtiques que afecten al món per transformar-se en agents actius de canvi social.

- **Necessitat d'un nou model energètic i de gestió de l'aigua**

L'actual model energètic basat en els hidrocarburs no és sostenible. Per substituir-lo cal un nou model basat en una millor utilització i investigació de fonts d'energia renovable, així com en un consum més eficient, sobretot en entorns urbans. Com es va assenyalar al Diàleg Aigua: vida, seguretat, el problema de l'accés universal a l'aigua no és una qüestió de carestia, sinó de gestió negativa d'aquest recurs que és vital per a les persones. Per tant, cal una nova cultura de l'aigua i d'utilització de les energies, motiu pel qual és molt urgent potenciar el rol actiu dels ciutadans com a agents de pressió i de canvi en el camí cap a la declaració de l'accés a l'aigua com un dret fonamental dels éssers humans.

- **La construcció de la pau: un procés constant**

El fort increment de la tensió entre llibertat i seguretat, provocat per la declaració, amb una forta càrrega ideològica, de «guerra contra el terrorisme» ha polaritzat les posicions i ha provocat un intens debat internacional. La difícil gestió de la inseguretat i la violència ha posat de manifest la necessitat d'aprofundir en mecanismes de control més eficaços en un context de militarització i comerç d'armes. D'altra banda, la resolució dels conflictes i els processos de reconciliació incorporen metodologies de mediació i de diàleg que es demostren eficients, tant per als macroconflictes armats, com per als microconflictes que abunden en la vida quotidiana dels ciutadans. Sovint, la construcció de la pau passa per la recuperació de la memòria i, al mateix

temps, reclama una gestió posterior dels conflictes, sostinguda en el temps i capaç de consolidar la convivència. En aquest context, una millora de la convenció del refugiat és del tot necessària.